

OPONENTSKÝ POSUDEK

Jméno diplomanta/diplomantky:	Jonáš Toman
Téma práce:	Pravice a levice
Rozsah práce:	127 597 znaků (71 normostran)
Datum odevzdání práce:	23. 5. 2022

1. Aktuálnost (novost) tématu

Téma práce spadá do kategorie témat nikoliv sice nových, avšak jistě věčně aktuálních. Pro obor politologie má téma samotné i jeho opakované otevírání nezpochybnitelný význam, neboť pojmy pravice a levice v ní patří k nejpoužívanějším. Jak navíc sám autor správně připomíná v úvodu práce, obsah těchto pojmů bývá v současném veřejném diskurzu zpochybňován a rozostřován; o to potřebnější je jejich opakované vyjasňování, včetně návratu k jejich historickým kořenům, jemuž se práce dominantně věnuje.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Úkol zpracovat komplexně téma „pravice a levice“ v jediné kvalifikační práci není jen náročný, ale v podstatě nesplnitelný. Je tak zřejmé, že téma pro svou obrovskou šířku, počet dílčích problémů, vstupních informací, zdrojů i teoretických přístupů představuje skutečně „velké sousto“. Poměrně šťastnou se z tohoto důvodu jeví autorova volba předmět zkoumání zúžit především na snahu zmapovat historický vývoj obou pojmů. Toto zaměření ovšem současně autora místý až příliš svádí k deskriptivnímu, „vyprávěcímu“ přístupu na úkor potřebného přístupu více analytického (což je výrazné zejména v rozsáhlé 2. kapitole tvořící v podstatě jádro práce).

3. Formální a systematické členění práce

Práce vedle úvodu a závěru obsahuje tři kapitoly, z nichž první debatuje vymezení pojmů pravice a levice, druhá – nejrozsáhlejší – rozebírá jejich historický vývoj a třetí pak nese název „rozdílné koncepce pravice a levice“, ve skutečnosti se však věnuje sociologickým datům týkajícím se postojů pravicových a levicových voličů. Za závěrem práce následuje ještě post scriptum věnované především aktuálnímu fenoménu populismu. Jednotlivé kapitoly jsou v zásadě vhodně děleny na podkapitoly. Popsaná systematika práci činí dostatečně přehlednou, není však neproblematická, neboť kapitoly mezi sebou nejsou zcela organicky propojeny jasnou návazností. V případě kapitoly 2 se pak autor bez zřejmého důvodu v některých podkapitolách (2.1, 2.4.) zaměřuje dominantně na politické dějiny vybraných období, zatímco v jiných, věnovaných jiným obdobím (2.3, 2.4), naproti tomu shtnuje především hlavní rysy vybraných myšlenkových tradic.

4. Vyjádření k práci

Autor práce provádí pečlivé zamyšlení nad významem pojmů pravice a levice a obzvláště zevrubně se věnuje historickému vývoji pravice a levice ve vybraných významných státech a obdobích. Zejména v kapitolách 1 a 3 pak k tématu přičinil i řadu chytrých a podnětných myšlenek (oceňuji zejména důkladný rozbor jednotlivých variant grafického znázornění ideologického prostoru). Navzdory tomu však práce ve výsledku vyvolává mírně „kaleidoskopický“ dojem, neboť ne vždy je zřejmé, co autor z jednotlivých rozebíraných problémů a zejména z jednotlivých popisovaných historických období vlastně dovozuje pro hlavní cíl práce. Zřetelné je to především v druhé kapitole práce, která místý možná až příliš sklouzává k deskripci politických dějin vybraných časů a míst.

Textem práce pak do jisté míry „probublávají“ dva možné konkurenční pohledy na vymezení pojmů pravice a levice: na jedné straně pohled, vnímající aktuální obsah těchto pojmů jako jistou historickou nahodilost, kdy v každém politickém společenství mohou nést jiný význam podle toho, jaké hodnoty a zájmy aktuálně nesou vymežitelné strany aktuálního politického střetu ve společnosti. Na druhé straně pohled, podle něž přeci jen pojmy nesou určitý význam univerzální, umožňující vždy aktuální pravici a levici identifikovat (v případě druhého pohledu se pak ovšem nutně nabízí otázka, co oním univerzálním významem vlastně je: levice jako progresivní nositel pokroku a pravice jako obhájce statu quo? Levice prosazující silný stát a pravice prosazující stát slabý? Levice jako obhájce rovnosti a pravice jako obhájce svobody?). Je chvályhodné, že autor si je zjevně tohoto napětí v použití centrálních pojmů jeho práce vědom. Na druhé straně je však škoda, že nedává více najevo, ke kterému pohledu se vlastně přiklání. Vlivem toho se mu nedaří čtenáři zcela vyjasnit, co vlastně míní, když uvedné pojmy používá.

5. Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce	Autor si klade za cíl „prověřit historický vývoj“ pojmů pravice a levice a „vypozorovat historické trendy a změny v obsahu těchto pojmů a najít společné znaky či trendy napříč historií především ve vývoji západních zemí“. Tento cíl lze v zásadě považovat za splněný s tou výhradou, že pohříchu malá pozornost je věnována důležité avizované snaze hledat napříč historií společné znaky.
Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství	Obsah práce ani protokoly o vyhodnocení podobnosti nezavádějí pochybnosti o tom, že práce byla vypracována samostatně.
Logická stavba práce	Bez dalších výhrad mimo výše formulované.
Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací	Práce se zdroji patří ke slabinám práce: Je třeba ocenit, že autor vychází z dostatečného množství zdrojů, a to povětšinou anglicky psaných (což se jeví adekvátním vzhledem k tomu, že se práce víceméně nezaměřuje na české prostředí). Na řadě míst nicméně citelně chybí odkazy na zdroje, z nichž autor čerpá jednotlivé myšlenky či dokonce zcela konkrétní informace, které stěží představují jeho vlastní autorský vklad či notoriety: namátkou chybí jakákoliv citace např. u odkazu na Scrutonovo a Huntingtonovo dílo na s. 13, na „některé autory“ na s. 27, na „některé analytiky“ na s. 28, na Eysenckovo schéma na s. 38, na německý diskurz na s. 41, či u informací o D. Cohn-Benditovi na s. 43. Práce obsahuje na svých 71 normostran celkem 96 poznámek pod čarou, což je počet na teoreticko-historickou práci spíše podprůměrný. Mnohdy navíc autor používá zprostředkované citace jednotlivých autorů namísto toho, aby se pokusil dohledat původní zdroj. Mírně nadužívány jsou na můj vkus (na poměry odborné práce) také odkazy na internetové zdroje; u nich navíc text odkazu v poznámce pod

	čarou nebývá uveden v korektní formě podle citační normy.
Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)	Hloubka zpracování tématu je v dostatečná, byť práci částečně chybí důkladnější syntéza závěrů z takto provedené analýzy.
Úprava práce (text, grafy, tabulky)	Bez výhrad, práce je po grafické stránce upravena kvalitně, autor vhodně pracuje s řadou grafů a tabulek.
Jazyková a stylistická úroveň	Po jazykové a stylistické stránce se jedná o práci nadprůměrnou. Text je napsán velmi čtivým jazykem. Jen výjimečně se objevují některé méně obratné formulace, překlepy či gramatické chyby (chybějící čárka ve větě na několika málo místech práce).

6. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

- 1) Zůstává v pravolevé spektrum v současné politice stejně relevantní jako v minulosti navzdory rostoucímu významu populistických stran obtížně zařaditelných do tohoto spektra?
- 2) Jaký je v důsledku rozdíl mezi schématem ideologického prostoru dle „politického kompasu“ zachyceného v práci na obrázku č. 2 a syntetickým schématem zachyceným na obrázku č. 6 (kromě prohození pólů na vertikální ose)?
- 3) Jaké společné znaky, pokud nějaké, nese pravice/levice napříč dějinami od konce 18. století do současnosti?

Doporučení/nedoporučení práce k obhajobě	Práci doporučuji k obhajobě
Navržený klasifikační stupeň	Velmi dobře

V Praze dne 14. 6. 2022

Jan Chmel
oponent